

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Pokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—, Za članke izvod Din 1.—

Oglas po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Albert Thomas

V soboto, dne 7. t. m., zvečer je preminul v Parizu najpomembnejši delavec za izvedbo mednarodnega delavskega varstva in socialne zakonodaje, direktor mednarodnega urada dela, Albert Thomas. Prišel je iz Ženeve, da v nedeljo glasuje pri ožjih volitvah v francosko zbornico. Že v restavrantu na železniški postaji mu je postalo slabo. Odpeljali so ga v bolnico, toda nekaj minut pozneje je umrl za srčno kapjo.

V soboto je prišel iz Ženeve v Paris direktor mednarodnega urada dela s. Albert Thomas, da bi v nedeljo opravil svojo sodružno volilno dolžnost. Izstopivši na postaji St. Lazaire v Parizu je že čutil slabost; zato je stopil v restavracijo in si naročil okrepčilo. V umivalnici pa je padel v nezavest. Odpeljali so ga v bolnico Beaujon, kjer je umrl že čez nekaj minut. Zadel ga je srčna kap. Pokopan bo v svojem rojstnem kraju brez slovesnosti, kakor je želel.

Z Albertom Thomasom je preminul mož zgodovine, ki si je postavil v mednarodnem uradu dela neminljiv spomenik. Albert Thomas je z drugimi sodrugji zahteval v verzaljski mirovni pogodbi XIII. de. ki govori o delavskem zakonodajstvu. Enako je njegova velika zasluga, da so v zmislu statuta mednarodnega urada dela svobodne delavske strokovne organizacije mednarodno priznane ter uživajo enakopravnost, v kolikor ne kršijo deželnih zakonodaj. Če bi bila delavska internacionala dosegla samo ti dve mednarodni priznanji, ki sta danes za delavsko gibanje neizmerno pomena, je že to čim, ki odtehta najvažnejše dogodke v razvoju.

Albert Thomas je pa tudi organiziral mednarodni urad dela. V mednarodnem uradu sedi sicer polovica delegatov držav, ena četrtina delegatov delavcev in ena četrtina delegatov delojemalcev. Kljub temu so mednarodne konference dela, katerih duša je bil Albert Thomas, vedno razpravljale važna vprašanja, važne probleme in z velikim uspehom, ker je Albert Thomas poznal razmere in znal pritegniti k sodelovanju najreakcionarnejše države. Ogrumno je število konvencij v socialnem zavarovanju, o delavskem varstvu, o delovnem času, o rudarskem, prometnem delavstvu, o zaščiti mater in dece, o odpravi suženjstva v kolonijah itd. Z intenzivno politiko v tem zmislu je Albert Thomas kot direktor mednarodnega urada dela praktično sodeloval pri sporazumevanju narodov in po intencijah demokracije tudi za svetovni mir.

Za mednarodni urad dela in za delavsko gibanje pomeni smrt Alberta Thomasa neizmerno izgubo. Thomas je bil socialist. Bavil se je predvsem z delavskim strokovnim gibanjem. Thomas je pa bil tudi diplomat, ki ni mnogo gledal na zunanje forme, pač pa je vedno hotel žeti le uspehe za delavstvo in namuščenstvo.

Silno važen problem je obravnavala zadnja konferenca mednarodnega urada dela: obnovev gospodarstva in odprava nezaposlenosti. Smrt pa je pretrgala nit življenja Thomasu, da bi bil svojo zamisel v intencijah delavstva završil.

Poverjeniki Cankarjeve družbe! Nabirajte člane za Cankarjevo družbo. Naj se vkljub krizi pokaže volja delavstva za prosep svoje književne družbe. Če članu ni mogoče takoj plačati 20 Din, naj plačuje na obroke, vsak teden 5 Din ali celo 2-50 Din. V štirih oziroma v osmih tednih je članarina 20 Din nevede plačana. 4 knjige, ki izidejo v jeseni, bodo zanimive in lepe.

Na delo, poverjeniki in sodrugji, za našo književno družbo, za Cankarjevo družbo.

Albert Thomas je bil rojen 1878 v Champigny-sur-Marne. Njegov oče je bil pek. Albert je študiral. Že med študijem je dobil dve štipendiji za potovanje v Rusijo. Nekaj časa je študiral tudi v Berlinu. Zanimale so ga med tem najbolj delavske strokovne organizacije. Leta 1904 ga je povabil Jaures v uredništvo socialističnega »Humanite«. Pisal je in se bavil s splošnimi gospodarskimi problemi. Za poslanca je bil prvič izvoljen 1910. Takrat je prvič uspešno interveniral v veliki železničarski stavki. Med svetovno vojno je bil državni tajnik. Thomas je bil namreč tudi mnenja, da je treba predvsem uničiti nemški vojni impe-

rializem, ki se je takrat silno šopiril. Po končani vojni pa se je Thomas absolutno posvetil ideji Društva narodov in ko je decembra meseca 1918 postal ravnatelj mednarodnega urada dela, je vodil ta urad s silno spretnostjo.

Albert Thomas je večkrat obiskal tudi Jugoslavijo, enako kakor druge države. Lani dne 24. aprila se je mudil tudi v Ljubljani. Interveniral je glede delavske zakonodaje in imel konference z vladnimi organi kakor tudi z organizacijami delavstva in delodajalcev.

Naj počiva, a duh njegov delaj naprej med nami!

Strokovne organizacije in ustava španske republike.

(I. G. B.) V dobi, ko delavstvo skoraj vseh dežel vodi težko obrambno borbo, je bila v Španiji sprejeta ustava, ki opravičeno priznava veliko zaslugo strokovnih organizacij in njih voditeljev za ustanovitev in utrditev republike. V vseh poglavjih ustave, če gre za civilnopravne ali javnopravne zadeve, se nahajajo važne določbe, ki označujejo one idealne zahteve, ki so bile vedno temeljne in ki predvsem prav tista načela zakonito priznavajo, katerih odpravo zahtevajo fašisti po vseh deželah v svojih programih. Če hočemo pokazati, za kaj gre v borbi med demokracijo in diktaturo in kakšne ideale ima delavstvo tam od leve pa tja do desne, ki naj bi se v tem odločilnem letu združilo k skupni obrambi, tedaj nam v to prav dobro služijo značilne določbe, ki so bile sprejete v sedaj že odobreno špansko ustavo. Vsakdo mora umeti, kako velikega pomena je, če danes ta ali ona dežela ustavno določi, da »opusti vojno kot pomoček v nacionalni politiki«, da se država obvezuje, da bo »spoštovala pravila mednarodnega prava, s tem, da se izrecno podvrže njega sodstvu«, da bo »država čuvala in nadzirala izvrševanje socialne zakonodaje in s tem jamčila točno za izvedbo v tem pogledu obstoječih mednarodnih konvencij«, da »rod, spol, socialni razred, bogastvo, politične ideje in versko izpovedanje ne bo nikdar dajalo povoda za dodeljevanje pravic«, da »država ne sme skleniti nikakršnega mednarodnega dogovora, ki bi imel namen, izročati politično-socialne delikvente«, da je »stanovanje vsakega Španca in v Španiji živečega tujca nedotakljivo«, da »aktivni ali vojniki v rezervi, ki niso najmanj deset let v polkoju, ne morejo biti kandidati za predsedništvo republike«, da »člani vlad v dobi svojega poslovanja ne smejo pripadati ne direktno in ne in-

direktno direkcijskim ali upravam kateregakoli privatnega podjetja,« da se »mora izvesti edinstvena šola na podlagi enotnega vzgojnega sistema« itd.

Če bi teh splošno-upravnih državnih ustavnih določb, ki so navedene v prvem členu ustave, po katerem je »Španija demokratična republika pod režimom svobode in pravice organiziranega delovnega naroda vseh kategorij«, v kateri »izhaja vsa zakonita oblast iz vseh organov naroda« (čl. 51), tedaj se moramo vprašati kot strokovničarji, katere strokovnopravne socialnopolitične in gospodarske določbe opravičujejo sodelovanje vodilnih strokovničarjev, na primer glavnega tajnika španske strokovne zveze, L. Caballere, pri ustanovitvi republike v prvem rednem ministru kot minister dela. Če to zadevo preiskujemo, naletimo na članek, katerega dobesedna priobčitev v sedanjem socialno kritičnem in spričo mednarodne reakcije pomeni izrecno izpoved svobodnega strokovničarja:

»Vsak Španec sme iz svoje inicijative ali ob sodelovanju drugih državljanov vlagati peticije na oblasti...« »Pravica mirnih shodov brez orožja je javno priznana...« Specialen zakon bo vseboval določbe o zborovanjih na prostem in o manifestacijah. Vsi Španci imajo pravico do združevanja in strokovnih organizacij v različne svrhe skupnega življenja« (tudi državni uradniki imajo pravico ustanavljati poklicne organizacije!). Te pravice se smejo le z ozirom na javno varnost ali ob resni potrebi omejiti s posebnim vladnim odlokom. O teh vladnih ukrepah pa se mora takoj zaslizati parlament. Če parlament takrat ne zboruje, mora biti sklican v ta namen najkasneje v osmih dneh. Če se to ne zgodi, se parlament sestane avtomatično deveti dan po iz-

danju dotičnega dekreta. Če so gojenje pravice ukinjene, se parlament ne sme razpustiti, dokler se ne izreče o zadevi. Ukinitve ustavnih pravic ne sme trajati brez odobritve parlamenta dalje kakor 30 dni!

O pravici in dolžnosti do dela kakor tudi o varstvu delavcev pravi ustava naslednje: »Delo v vseh oblikah se smatra kot socialna dolžnost in uživa zaščito po zakonu. Republika nudi vsakemu delavcu za človečansko eksistenco potrebne pogoje. S socialnimi zakoni se ureja: bolniško, nezaposlensko, starostno, invalidsko in zavarovanje svojcev, žensko in otroško delo in zlasti varstvo mater, delovni dan, minimalna meza in rodbinske doklade, letni plačani dopusti, o zaposlitvi španskega delavca v inozemstvu, združne ustanove, gospodarsko-pravni faktorji produkcije, udeleževanje delavstva na vodstvu in upravi podjetij kakor tudi delež na dobičku; dalje vsa vprašanja, ki so v zvezi z varstvom delavcev...« Posebno zaščito uživa po prejšnjem režimu tako zanemarjano in izkoriščano kmetijstvo: »Republika čuva podeželsko prebivalstvo; v ta namen se med drugim izdajo zakoni o nedotakljivih in dednih posestvih, kmetiškem kreditu, odškodnini za škode pri žetvi, produktivnih in konzumnih zadrugah, socialnih pomožnih blagajnah, kmetiških šolah, vzornih obratih za kmetijstvo in živinorejo, namakalnih napravah in prometnih cestah na deželi.«

Pot k skupnemu gospodarstvu se bo izravnala z naslednjimi določbami: »Vsa bogastva dežele, neglede v čigavi posesti so, se podrede interesom narodnega gospodarstva...« Vsakovrstne posesti se smejo zaradi socialne koristi proti plačilu primerne odškodnine eventualno nasilno razlastiti, dokler se ne določi drugače z novim zakonom, ki bi ga sprejela absolutna večina parlamenta. Ob istih pogojih se sme vsaka druga posest socializirati. Obrati, ki služijo javnosti ali se tičejo javnih interesov, se smejo v slučajih, če to zahtevajo socialne potrebe, poddržaviti. Država sme z zakonom skleniti, da uvede nadziranje nad obratom ali celimi industrijami, če to zahteva racionalizacija produkcije in interesi narodnega gospodarstva.«

Proti zavlačevanju v Ženevi odobrenih konvencij, ki ga povzročajo vlade, kar je eden glavnih vzrokov glede počasnega uveljavljanja mednarodne delavske zakonodaje, pravi ustava naslednje: »Vse po Španiji ratificirane in pri Društvu narodov registrirane mednarodne konvencije, ki imajo značaj mednarodnih zakonov, se smatrajo kot pravnoveljavni del španske zakonodaje in se imajo prilagoditi zakonom. Če je bila konvencija ratificirana, ki se dotika pravnege reda države, mora vlada v najkrajšem času predložiti potrebne zakonske načrte, da se omogoči izvedba konvencije. Sprejeti se ne sme noben zakon, ki bi bil v nasprotju z mednarodnimi konvencijami, dokler niso bile razveljavljene. Inicijativo za razveljavljanje mora odobriti parlament. Narod sme za v parlamentu odobrene zakone uvesti splošno glasovanje, če se za to izreče 15% volilcev.«

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

Anketa o preustroju bratovskih skladnic.

Beograd, 20. maja 1932.

Bolniško in nezgodno zavarovanje, ki so ga delavci sami ustanovili v dobi svoje prve zavednosti, da so proletarji in da ni druge pomoči za izboljšanje svojega položaja, kakor lastna iniciativa; delo kakor tudi organizacija sta še vedno trn v peti kapitalistov. Govore sicer ti gospodje, da je potrebno bolniško in nezgodno zavarovanje, pri tem pa streme, kako bi se odkrili obveznosti, ki se jim nalagajo s tem zavarovanjem. Bog mamon ne izpusti niti cvenka izpod palcev, nego ga izčrpava neprestano z vso silo iz mišic in krvi proletariata.

Bratovske skladnice, v katere morajo rudarji in delavci težke železne industrije plačevati svoje prispevke, preživljajo kritične dneve in kapitalisti bi radi krizo še bolj poostrili.

Da se stvar uredi, je bila te dni sklicana anketa o preustroju bratovskih skladnic na podlagi novih pravil v Beogradu. Ko to pišemo, se anketa še vrši. Nova pravila je izdelalo ministrstvo za gozdove in rudnike. Debatata se je včeraj sukala okoli novih pravil. Bila je zelo napeta ter se je v posameznostih dvigala do burnih prizorov, kakršnih palača glavne bratovske skladnice v Beogradu doslej še ni doživela. Razpravo je vodil rudarski svetnik Stergar. Razpoloženje med delegati je bilo začetkoma zelo napeto in je napovedovalo najostrejši besedni boj med zastopniki delavstva in med zastopniki delodajalcev. Delavski zastopniki kakor tudi delegati delavskih zbornic so ustvarili solidno fronto ter so z velikim prepričanjem, ki je moralo vplivati na prisotne, zagovarjali pravice bratovskih skladnic, ki so socialna ustanova, v prilog rudarskega delavstva in ki kot take nalagajo delodajalcem gotove socialne dolžnosti.

Delavstvo je vedno zastopalo in še vedno zastopa stališče, da morajo biti delavci in delodajalci enako zastopani v odborih bratovskih skladnic in ne kot se je dosedaj dogajalo,

da so bili delavci napram delodajalcem v manjšini. Radi tega so se čisto dogajale krivice, ker so se nahajali delavci v neenakem položaju napram delodajalcem, ker niso imeli dovolj glasov na razpolago, da branijo svoje pravice. Proti zahtevi paritetnega zastopstva so se dvignili navzoči zastopniki rudarskih podjetij in obrazložili, iz kakšnih vzrokov ne morejo sprejeti paritete, češ, da niso glavno breme vseh prispevkov v bratovske skladnice in da bi radi tega tudi vršili kontrolo nad fondom, da se ne bi uporabljal v svrhe, ki niso po pravih predvidene. Delavski zastopniki so odklonili takšno kontrolo, ker je ne rabijo in ker je državna oblast za to tukaj, da vrši kontrolo v zadostni meri...

Druga točka, ki je izzvala burno debato, je bilo vprašanje avtonomije bratovskih skladnic. Delavski zastopniki so vztrajno in dosledno zagovarjali stališče, da naj bo ministrstvo za gozdove in rudnike samo neke vrste nadzorna oblast in nič več in tudi nič manj, medtem ko naj bratovske skladnice obdržijo dosedanja samostojnost v polni meri. Delavski zastopniki ne vidijo nikake dejanske potrebe, da bi se ta samostojnost okrnila, ker so bratovske skladnice lepo vršile svojo dolžnost. Ustvarjati novo osrednjo centralo bi pomenilo, da se poslovanje neprimerno obremeni. Bratovska skladnica je socialna ustanova, ki mora voditi račun o vsakem članu na licu mesta ter mora biti tudi v stanu, da v dani potrebi takoj izda definitiven sklep brez nepotrebne pisarjenja s centralnim oblastvom. Stališče, katerega so zastopniki delavstva zavzeli v tem vprašanju, je tako močno in tudi tako utemeljeno, da nobeno ministrstvo, ki hoče pustiti bratovskim skladnicam, da vršijo nemoteno dalje svoje socialno delo, ne bo moglo iti preko njega in ukiniti avtonomijo v prilog okornemu državnemu aparatu. V debato so danes zopet najbolj posegli delegati iz Dravske banovine, med njimi zlasti dr. Obersnel, dr. Marčič, Filip Uratnik in Šober iz Trbovelj. Diskusija se danes nadaljuje.

Velika industrija in delavstvo.

Večinoma hoče naša velika industrija, ki je danes v »krizi«, sama imeti krizo. Kljub temu, da gospodarstvo preživlja v splošnem neko krizo prerojenja, je vendar velik del kartelirane industrije, ki ima oddeljen trg v smislu mednarodnih kartelnih dogovorov, jel zapirati svoje obrate.

Na vse to moramo misliti, kadar nam kartelirana industrija govori o »krizi«. V tem mnenju nas potrjuje

še prav posebno dejstvo, če se je glavni kapital dvakrat zvišal v prav kratki dobi, čeprav se je ta dobiček, ki presega dvakrat glavnicu, investiral in s tem še povečala produkcijska sposobnost obrata.

Industrija kliče pri tej svoji spekulaciji državo in delavstvo na pomoč, dasi hoče le prisiliti državo h koncesijam.

Tu v tem boju industrije za večji

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Štirokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

Službodajalec pa lahko predčasno

odpusti delojemalca med drugim iz podobnih razlogov:

1. Če je delavec pri sprejemu podtaknil lažna spričevala, potrdila itd., ali če je zamolčal, da je še drugod v službenem razmerju.
2. Če je službojemnik v službi nezvest, oziroma postane nevreden zaupanja službodavca, če sprejema nepravilno brez vednosti delodajalca koristi, provizijo ali obljubo provizije; (primer: delavci pri kakem sadjarskem podjetju bi sprejemali od kmetov-prodajalcev napitnino, ko prebirajo kupljena jabolka, od katerih je treba slabe izločiti, in podobno).
3. Če delavec brez odobritve ali zakonitega razloga zapusti delo in svojega postopanja zadostno ne opraviči, oziroma se ne pokori po izrecnem opominu; delodajalec torej delavca ne sme takoj odpustiti radi tega, ampak ga mora poprej opomniti na pokorščino.
4. Če delojemalec po opominu nepazljivo ravna z ognjem. Tudi v tem slučaju še torej nepazljivo ravnanje ni razlog takojšnjega odpusta. Delavec mora biti poprej opomnjen k redu.
5. Če je delojemalec izdal poslovno tajnost podjetja, n. pr. v kemični tovarni na-

čin izdelovanja blaga, ali drugod, nabavne viresurovin, nakupne cene in podobno.

6. Če je napadel službodajalca, namestnika ali člana njihovih rodbin, ali jih izdatno žalil, telesno napadel, ali hudo žalil druge zaposlene podjetja.

7. Če je torej delavec samo v razburjenosti izrekel kakšno žaljivko napram delodajalcu, še to ni zadosten razlog za takojšen odpust brez odpovedi.

8. Če namenoma poškoduje službodavčeve stvari.

9. Če je radi bolezni ali nezgode dalj kot 4 tedne zadržan opravljati službo; ako je delavec manj časa bolan, ga torej ni mogoče odpustiti brez odpovedi. Po preteku 4 tednov pa v slučaju bolezni delavca, ki ne dela, služba sama po sebi preneha.

10. Če po svoji krivdi oboli za nelezljivo boleznijo in je ta bolezen dokazana z zdravniškim spričevalom; delodajalec torej ne more sam trdit, da je delavca odpustiti radi nalezljive bolezni. Za to mora imeti poprej v rokah zdravniško spričevalo.

11. Če se kljub ponovnemu opominu vdaja med delom pijančevanju. Delodajalec vsled tega ne sme odpustiti delavca brez odpovedi, če je delavec le enkrat pijan pri delu, ampak ga mora radi tega poprej ponovno opomniti. Gotovo pa se bo seveda kljub temu zakonitemu določilu vsak pameten delavec izogibal pijančevanju, tako izven dela, kakor zlasti med delom.

12. Če delavec zgubi svobodo z razsodbo sodišča ali rešitvijo upravne oblasti, preko 14 dni.

dobiček ima delavstvo povsem svojo nalogo, nikdar ne istih interesov kakor kartelirana veleindustrija. Naloga delavstva je, da varuje sebe, svoje interese in interese konsumentov.

Teh interesov kartelirani kapitalizem nima in ne more imeti.

To je stvaren razlog, ki nas opominja, da naj ne stopamo v službo kapitalizma.

Brezposelnost v Sloveniji.

(Poročilo OUZD-a)

V začetku aprila se je začela gospodarska kriza zboljševati, kakor je razvidno iz sledečih rubrik:

Datum	Število članov	Absol. padec napram l. 1931	1932
1. IV.	72.399	16.254	22.973
5. IV.	72.242	16.152	24.065
10. IV.	73.799	14.797	23.025
15. IV.	74.831	15.558	22.436
20. IV.	75.979	16.104	21.081
25. IV.	77.045	16.486	19.794
30. IV.	78.346	16.017	19.907

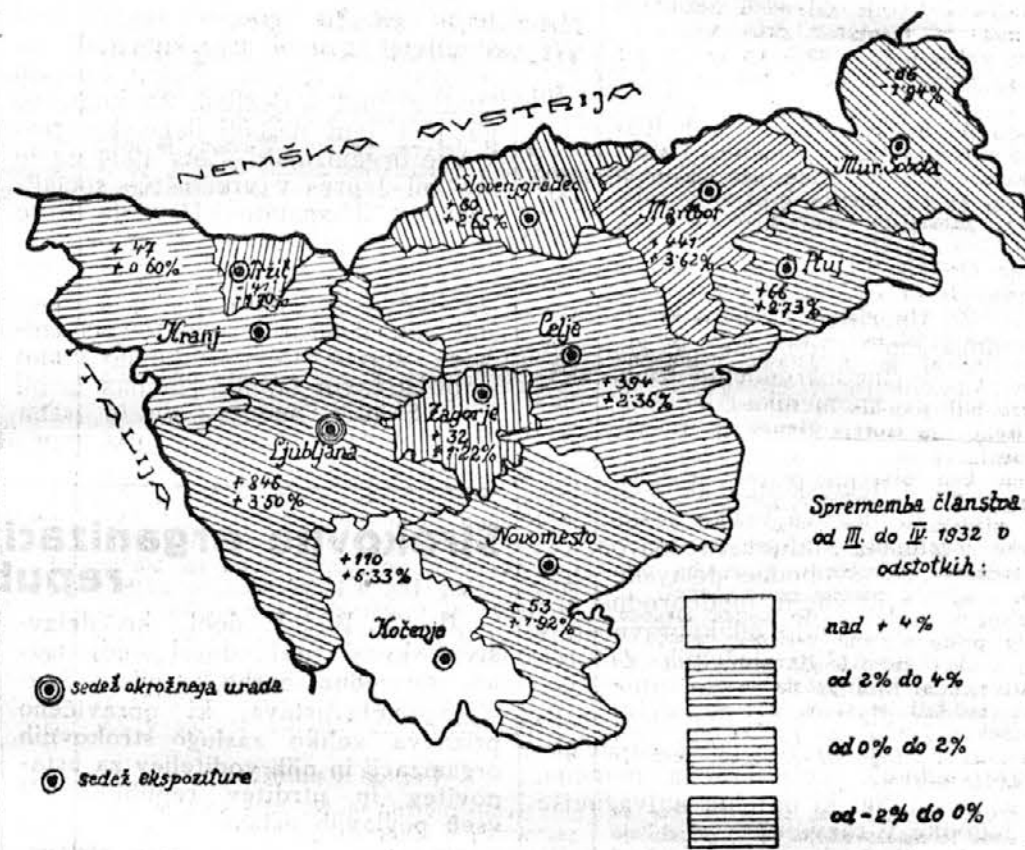
Zboljšanje gospodarskih razmer je fak-tično večje, nego kažejo gornje številke. Radi določb finančnega zakona 1932/33 je OUZD izgubil tekem aprila približno 2000 zavarovancev (državnih dnevničarjev, drž. honorarnih uslužbencev itd.). Brez teh sprememb bi bil padec koncem aprila za ca. 2000 članov manjši, kakor je zgoraj navedeno.

Kaj je pravi vzrok zboljšanja krize, je težko reči. Mogoče je to samo reakcija velike gospodarske depresije, ki se je začela sredi avgusta 1931 in je trajala do začetka aprila 1932. V tem kratkem času je šlo članstvo OUZD-a za štiri in pol leta nazaj. Mogoče je vzrok neutemeljena panika pred inflacijo. Naval na denarne zavode govori za to okolnost. Mogoče je pa to tudi prvi simptom bližajočega se konca sedanje go-

spodarske krize. Končno je mogoče tudi sodelovanje vseh teh momentov.

Ker je ta pojav zelo zanimiv in važen, je sestavil OUZD zemljevid absolutnega in relativnega prirastka zavarovanih delavcev OUZD-a pri svojih ekpoziturah v času od marca 1932 do aprila 1932. V številkah se nahaja tudi sezijska komponenta, toda za nas je najbolj važno, kje zaposlenost napreduje, pa najsibo sezijska ali konjunkturna. Brez odjav državnih dnevničarjev itd. bi se zaposlenost pri ekpozituri v Ljubljani najbolj zboljšala, in sicer za več kot 10 odstotkov. Tako pa pride Ljubljana na tretje mesto.

Ekpozitura	Prirast »+«, ozir. padec «—» članov od marca do aprila 1932.	
	absolutno	relativno
Kočevje	+ 110	+ 6.33%
Maribor	+ 411	+ 3.62%
Ljubljana	+ 846	+ 3.50%
Ptuj	+ 66	+ 2.73%
Slovenjgradec	+ 60	+ 2.65%
Celje	+ 394	+ 2.36%
Novomesto	+ 53	+ 1.90%
Zagorje	+ 32	+ 1.22%
Kranj	+ 47	+ 0.60%
Tržič	— 41	— 1.70%
Murska Sobotna	— 56	— 1.94%
Skupaj OUZD	+ 1952	+ 2.67%

Zdravstvene razmere članov so se v aprilu 1932 napram istemu mes. 1931 znatno poslabšale. Odstotek moških bolnikov je narasel za +0.29% na 2.10%. Odstotek ženskih bolnikov je sicer manjši za —0.45%, toda temu je glavni vzrok skrajšanje porodne dobe.

Povprečna dnevna zavarovana mezda (katera približno odgovarja povprečnemu delavskemu zaslužku), je padla za Din —1.54 ali 6 odst. (v marcu samo Din —1.30). Padec delavskih plač je posebno velik pri moških plačah. Faktičen padec delavskih

Ako je delavec zaprt manj kakor 14 dni, še ne more biti odpušen brez odpovedi, seveda, če niso podani tudi drugi zakoniti razlogi za takojšnji odpust, n. pr. če je delavec obsojen radi tatvine v podjetju na dva dni zapora. V tem slučaju je možen takojšen odpust že radi same tatvine.

Ako pa je službodajalec za gornje razloge vedel dalje kot teden dni in se ni poslužil svoje pravice odpusta, potem ta razlog za takojšnji odpust zopet ugasne. Radi pijančevanja pa lahko delodajalec izvrši ta odpust še tudi pozneje, torej, če je vedel za zadnje pijančevanje že več kot teden dni.

§§ 238 in 239 o. z. nista prisilnega značaja.

Določili §§ 238 in 239 o. z., ki imata gornje razloge za takojšen odpust, pa nista prisilnega značaja in se vsled tega lahko stranki s službeno pogodbo lahko tudi drugače pogodita, t. j. da gornji razlogi ali le nekateri izmed njih, ne dopuščajo takojšnje razrešitve službe brez odpovedi.

Razrešitev službe pa je nadalje mogoča še tudi iz drugih tehničnih razlogov, ki jih zakon ne navaja, pa jih prizna sodišče, z ozirom na značaj službe. Primer: sluga pri zdravniku bi pravil svojem prijatelju, kdo se hodi k njegovemu službodajalcu zdraviti. Tega razloga zakon izrecno ne navaja, vendar bi to lahko zdravniku škodovalo in bi gotovo sodišče smatralo takšno klepetavost sluge kot tehten razlog za takojšen odpust, posebno, če bi bil sluga po zdravniku opozorjen, da kaj takega ne sme okrog govoriti.

Izstop brez tehtnega vzroka.

Ako službojemalec izstopi iz službe brez tehtnega vzroka, lahko službodajalec

zahteva od njega, da zopet vstopi v službo, ali da povrne škodo radi neizpolnjene pogodbe. Če je službojemalec nato zopet vstopil v službo, pa službodajalec še vedno lahko zahteva od njega povrnitev škode, ki mu je morda nastala medtem radi neutemeljenega izstopa.

Službojemalec pa mora povrniti škodo radi neizpolnitve pogodbe, tudi tedaj, če je bil po svoji krivdi predčasno odpušen. Delodajalec je moral morda vsled tega najeti dražje plačanega delavca ali pustiti izvršiti delo drugod, kar ga je več stalo in mora službojemalec to škodo službodajalcu povrniti. Če je delavec do izstopa brez tehtnega vzroka že opravil kakšno delo, lahko zahteva svoje plačilo za opravljeno delo samo tedaj, v kolikor to delo ni postalo za službodajalca povsem brez vrednosti ali ni v velikem delu izgubilo svoje vrednosti. Delojemalec mora torej nositi vse kvarne posledice, ki jih je povzročil delodajalcu s kršenjem pogodbe, če je brez tehtnega vzroka predčasno izstopil iz službe.

Odpust brez tehtnega vzroka.

Če je službodajalec delavca predčasno in brez tehtnega vzroka odpustil ali je kriv, da je delavec predčasno izstopil, ima delavec pravico zahtevati plačilo vse škode, ki mu je nastala. Zlasti je upravičen zahtevati plačo za ves čas, ko bi moralo poteči službeno razmerje oziroma za čas, ko bi potele pogodbeni ali zakoniti odpovedni rok. Če pa si je službojemalec zaradi neopravljene službe v tem času kaj prihranil ali je v tem času kaj pridobil z drugim delom, oziroma tako drugo delo namerno opustil, se mora to odšteti. Toda za čas treh mesecev sme zahtevati delavec takoj vso plačo brez odbitkov, naj si je pri tem kaj prihranil ali

plač je pa še večji, ker podjetniki vedno pravilneje prijavljajo.

Celokupna dnevna zavarovana mezda je nazadovolja za Din —527.995.60. To pomeni, da so delavci, člani OUZD-a, izgubili radi redukcij plač in odpustov iz služb dnevno

Din 600.000 ali mesečno 15.000.000. Dohodki OUZD-a (bolniški prispevki so se tako znižali kljub povišanju tarife od 6 odst. na 6.5 odst. dnevno za Din 22.000.— ali mesečno Din 550.000).

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Navodila za okrepitev sekcij SMRJ, podružnica Jesenice.

Da se vzdrži red, disciplina in pravilno vodenje odsekov, je v prvi vrsti potrebno, da ima vsak odsek dober odbor, ki naj bo iz najboljših članov odseka. Hočem vam iznesti, kaj je potrebno za organizacijo, da je res tista slika, ki nas združuje iz osebnega »jaz« in mogočnega »MI«. Podružnica SMRJ Jesenice ima 18 odsekov, to je z odsekom godbe kovinarjev in odsekom mladoletnih vajencev. Ta dva odseka se vodita v svojih odborih popolnoma samostojno; finančno, za plačevanje prispevkov sta vključena v ostalih 16 odsekih. To pa vsled tega, ker ta dva odseka ne tvorita svoj obrat, ker sta raztresena po vseh obratih in je pobiranje prispevkov onemogočeno. Zato plačuje vsak član v svoj obrat pod dotičnega obrata evidenco in kontrolo.

Vsak odsek naj ima redno svoj sestanek in odborovo sejo. Na sestankih naj se obravnava o položaju, ki je v obratu. Člani naj iznesejo vse želje in pritožbe, tako da bo omogočeno lažje delo saveznemu svetu, ki dobi vse predloge in ves material v vpogled. Člane naj se vzgaja do prave organizacijske zavednosti, pouči naj se jih o pomenu organizacije, o dolžnostih in pravicah, katere članom pripadajo, da si bodo člani vsak mesec o vsem na jasnem. Člane naj se pritegne k članju delavskih časopisov, revij, knjig in vzgojnemu delu sploh, ne pa tako, kakor je v navadi, da se časopis ali knjiga vzame v roke in niti ne pogleda.

Dolžnost odsekovih odborov je, da imajo točno evidenco članov v mesečni razvidnici. Kontrolirati se mora razvidnica in pregledati, če so članske knjižice v redu, ali člani zaostajajo, zamudnike opozoriti, opominjati na red, ker le na ta način bo red v odseku. Organizacija mora biti široka od upravnega odbora do eksekutivnega saveznega sveta, ki tvori vse odsekovne odbore. Vidite, tako je vse povezano v eno veliko celoto organizacije, ki jo predstavlja celokupno članstvo. Administracija v odsekovnih odborih mora biti popolna in enotna. Predsedniki odsekov se morajo ravnati po sklepih in navodilih upravnega odbora; skrbeti morajo, da ima blagajnik v redu mesečno razvidnico, članske knjižice, kontrolirati pomožne blagajnike, da točno odračunavajo prispevke odsekovemu blagajniku, kateri mora tedensko odračunati glavnemu blagajniku. Blagajnik odseka mora skrbeti, da ima prispevke pobrane do konca meseca, tako da pride sigurno vsakega prvega v mesecu z obračunom k glavnemu blagajniku, kateremu se tem potom omogoči pravočasno izdelati mesečni skupni obračun vseh odsekov, izvesti vso kontrolo, prevesti vso kartoteko, knjige odsekov ter podružnično knjigovodstvo.

Sodrugil, iznesel sem te misli, ker se zadnje čase to omalovažuje. Člani pozabljajo na odseke in njih delokrog, se obračajo s plačevanjem prispevkov na razna vprašanja, ki spadajo v področje odsekov, v veliki meri samo na glavnega blagajnika. Sklep eksekutive, da je zadostno število pomožnih blagajnikov, se mora v odsekih kontrolirati, da se olajša delo blagajniku za pobiranje prispevkov. Izvršni odbor saveza je vsled velike nezaposlenosti sklenil pobirati izredni prispevek za izredne podpore, in

sicer tri mesece; plačuje naj se poleg rednega prispevka še izredni prispevek istega razreda, katerega član plačuje. V to svrhu so izredne znamke, katere se nalepijo v knjižico posebej.

Sodrugil, storimo to solidarno zavest, da vsak prispeva te tri prispevke za te sodruge-člane, ki so brezposelni! Vsak naj se zaveda in pomisli, kako težko je biti brez sredstev brezposelnemu, ki obupava nad seboj in gleda druge, kako delajo.

Imamo še 180 sodrugov brez posla. Izgleda ni še nobenega, kako in kaj, vendar upamo, da se obrne na bolje, da se prične zopet polno obratovati po obratih, da pride člani zopet do svojega zaslužka. DA SI UTRDIMO SE BOLJ ORGANIZACIJO, POSPESIMO PORAST KNJIG CANKARJEVE DRUŽBE ter ostale obveze, katere moramo izpolniti. Vsak član naj prispeva po sklepu saveznega sveta Din 20.— za knjižico kolektivne pogodbe, katereba bo po možnosti tudi ilustrirana z različnimi slikami; vsak član naj plača omenjeni znesek odsekovemu blagajniku, ki ima za to seznan in ta mora odračunati pobrano vsoto glavnemu blagajniku. V tisk se bo dalo šele tedaj, ko bo prispevek vseh članov skupaj. Zato storimo svojo dolžnost, da bomo čim prej imeli svojo knjižico!

Sodrugil! Izpolnimo vse, kar sem vam tu v tem dopisu začrtal in sijajnejša bo naša bodočnost!

K. Ažman.

Nadurna plača pred Najvišjim sodiščem v Zagrebu.

Tovarna »Westen« d. d. v Celju zgubila pravdo tudi v 3. instanci.

Bivši delavec trdke »Westen« je tožil tovarno »Westen« na plačilo 50 odst. poviška za opravljene nadure, ki jih je moral delati v času od 30. avg. 1928 do 4. marca 1931. Ko je izstopil iz službe, je zahteval za ta 50 odst. povišek znesek 4611,50 Din. Delavec med delom nikdar ni zahteval plačila nadur s 50 odst. poviškom, ker se je bal, da bi izgubil službo, pač pa si je vse nadure točno zapisoval in zahteval njih plačilo ob izstopu, kar je tovarna odklonila.

Sodbe v Celju.

Ker je v Celju par odvetnikov odklonilo sprejem takšne tožbe proti trdki »Westen«, je šel delavec F. B. v Maribor, in vložil po tamošnjem odvetniku dr. Avg. Reismanu tožbo proti trdki »Westen« pri okrajnem sodišču v Celju na plačilo 50% poviška Din 4611,50. Okrajno sodišče je trdka na ta znesek tudi obsodilo. »Westen« pa se je proti sodbi pritožil na okrajno sodišče, ki pa je njegov priziv zavrnilo in potrdilo prvo sodbo. Toda tudi proti tej sodbi se je trdka »Westen« pritožila in vložila revizijo na Najvišje sodišče v Zagrebu.

Razlogi te pritožbe:

Svojo revizijo na Najvišje sodišče, Stol sedmorice v Zagrebu, je utemeljila trdka »Westen« v glavnem na sledeče razloge: Delavec F. B. je bil pri trdki zaposlen skozi 30 mesecev ter je med tem časom več kakor 120 krat sprejel tedensko mezdo v zavrtkih z napisom: »Reklamacije je javiti takoj po sprejemu plačila.« Na zavrtkih je bil zapisan natančen obračun. Delavec sam trdi, da so mu bila določila o zaščiti delavcev, torej o plačevanju nadur, dobro znana in si je vedno zapisoval nadure ter bi

moral vsled tega po običajih, ki so veljavni v poštenem obratu, reklamirati, če s plačo ni bil zadovoljen in če je pre malo prejel. Ker tega ni storil, je postopal proti dobrim običajem in se je tudi odrekel molče v smislu § 863 obč. drz. zak. plačilu 50% poviška.

Stol sedmorice

pa je revizijo trdke »Westen« d. d. zavrnil in

potrdil sodbi iz Celja.

Razlogi revizijskega sodišča.

To svojo sodbo, ki je pravkar prišla v Maribor in je menda od uveljavitelja zakona o zaščiti delavstva prva načelna sodba našega najvišjega civilnega sodišča o plačevanju 50% poviška za nadurno delo, je Stol sedmorice sledeče utemeljil:

»Res je podsodno ugotovljeno v dejanskem pogledu, da je tožitelj skozi dolgo dobo 120 tedenskih plačil sprejmal ob vsakem posameznem izplačilu ovitek z napisom, da je reklamacije javiti takoj po sprejemu vsakokratnega izplačila, — dalje, da se tožitelj ob nobeni teh številnih prilik ni javil, da zahteva še tudi 50% pribitka za opravljene nadure, nego da se je javil s takim svojim na celo službeno dobo se nanašajočim zahtevkom šele ob zadnjem izplačilu.

Toda podsodno je tudi ugotovljeno, da si je tožitelj od vsega začetka natančno zapisoval vse nadure, katere je opravil, katerih pa ni dobil plačanih s 50% pribitkom, v nameri, da bo v dani priliki stavil še tudi tak svoj zahtevek nasproti toženi delodajalki. Na tak ugotovljen dejanski stan je pobijana sodba pravilno pravno zaključila v smislu § 863 o. d. z., da se tožitelj z ustreznimi dejanji

ni odpovedal pri vsakem izplačilu za nazaj izplačilo do takrat zapadlih nadur. Sprotno zapisovanje posameznih nadur naravnost izključuje tako odredno voljo tožeče stranke. Tega se ne more prezreti. Pravičen je tedaj pravni zaključek pobijane sodbe, da se tožitelj ni ničemu odrekal.

Ker pa je tožitelja kot delavca prištevati

v razred gospodarsko šibkih,

se tožitelj tudi ne more njegovega zavestnega molčanja vse do zadnjega izplačila zamerjati iz vidika § 879 o. d. z. (odstavek 1.). Ta § pravi: »Pogodba, ki greši zoper zakonito prepoved ali zoper dobre šege, je nična. Op. uredništva), marveč se more najti v takem molku edino le naravno obrambno sredstvo šibkega napram gospodarsko neprimerno jačjemu. Zahtevek glede nagrade nadur namreč ni šel med dvema gospodarsko enako silnima. Radi tega tožitelju njegovega defenzivnega molka tokom trajanja službenega razmerja ni vzeti na rovaš ravnanja proti dobrim šegam in običajem.

Revizija tedaj ni mogla prinesiti toženi stranki nikakega uspeha.«

Proti tej sodbi trdka »Westen« nima več pravnega sredstva in bo vsled tega sedaj delavcu morala plačati 50% povišek za nadure, kakor jo je že meseca junija 1931 obsodilo okrajno sodišče v Celju. Pravda pa je trajala ravno eno leto.

Opozarjamo delavce, da si to sodbo izrežejo iz lista, zlasti zaupniki in si jo shranijo, da bodo mogli tovariše poučiti, ker je še vedno nebroj delavcev, ki morajo ponekod kljub krizi delati nadure brez plačila 50% poviška. Pa tudi iztirjali še marsikateri delavci svojega zakonitega zahtevka niso. Vsakdo pa ima pravico, tirjati plačilo 50% poviška za nadurno delo

še za tri leta nazaj.

RUDARJI.

Tako pa ne bo šlo!

Vsemu delavstvu rudnika Leše služba odpovedana! Ravnateljstvo rudnika Leše je dne 30. aprila pod opr. št. 536/32 razglasilo svojemu delavstvu naslednje:

Zastarjanje terjatev iz službenega razmerja.

Terjatve iz službenega razmerja, mezda, odškodnina itd., zastarajo po določilih občega državlanskega zakona, ki ostane v veljavi, v treh letih, ko so zapadle v plačilo. Izjemo določa § 246 o. z. le za terjatve radi predčasnega izstopa, odpusta, ali odstopa od službe. Te pa se morajo uveljaviti pred sodiščem najpozneje v 6 mesecih, od dne, ko se je izvršil izstop ali odpust iz službe, ali s preteklim dneva, ko je bilo treba stopiti v službo. Ne zadostuje toraj opomin, ampak mora biti pred potekom 6 mesecev vložena že tožba. Po 6 mesecih pa taki zahtevki zastarajo in se ne morejo več uveljaviti.

Službeno stanovanje ob smrti delojemalca.

Ako umre delojemalec, ki je imel pri delodajalcu službeno stanovanje, se mora to stanovanje, ki je bilo torej del plače, izprazniti v teku enega meseca, ako je imel delavec svoje gospodinjstvo, drugače pa že v 14 dneh po njegovi smrti. Rodbina umrlega pa mora del stanovanja na zahtevo službodajalca tudi takoj izprazniti, ako bi moral službodajalec nastaniti naslednika umrlega delojemalca ter namestiti njegovo pohištvo in nima drugega primernega stanovanjskega prostora.

Ako pa je stanoval delojemalec v delodajalčevi hiši proti plačilu najemnine in je bil torej v hiši le najemnik, kot drugi najemniki in stanovanje ni tvorilo del službene pogodbe, tedaj te obveznosti ne veljajo. V takem slučaju mora izprazniti rodobina umrlega, oziroma njegovi pravni nasledniki le tedaj, če je bilo stanovanje zakonito odpovedano. Za tak spor tudi ne bo pristojno raziščišče pri upravni oblasti, kadar bo začelo poslovati, ampak le redno sodišče.

Razglas:

Nerazumevanje enega dela delavstva za današnji položaj nas sili, da razveljavimo obstoječe delovno razmerje. S tem odpovemo z veljavnostjo od 1. maja t. l. službo vsemu delavstvu ter preneha delovno razmerje s 14. majem 1932.

Onim delavoljnim, ki se hočejo prilagoditi dne 6. aprila t. l. objavljenim mezdni pogojem, je dano na prosto, da se pred potekom odpovednega roka javijo ravnateljstvu v računski pisarni in se bodo le ti po možnosti dalje zaposlili.

Ilirska rudarska družba z o. z.

Prevalje (Jugoslavija).

Podpis nečitljiv.

Kaj tiči za to objavo? Dne 9. aprila t. l. je poklical g. Flašberger, ravnatelj rudnika Leše, delavske zaupnike v pisarno in jim razložil, da je z ozirom na obstoječe razmere primoran znižati temeljne plače prvih 4 kategorij za 2 dinarja dnevno. Istotako se bodo znižale gotove akordne postavke. Ker zaupniki delavstva na to znižanje plač niso mogli pristati, prvič zato, ker niso bili od delavstva v to pooblaščen in drugič pa, ker to podjetje že itak najslabše plačuje svoje delavstvo. Po izjavi zastopnika podjetja bi znižala temeljna plača kopača 32 Din, učnega kopača 28 Din in vozača 24 Din dnevno.

Ko so zaprosili zaupniki, da bi se vendar sklicevala tozadevna uradna razprava, na katero se naj bi povabilo zastopnika rudarske oblasti, Delavske zbornice in zastopnika Zveze rudarjev Jugoslavije ter II. skupine Rudarske zadruge, je izjavil g. Flašberger, da tega ne more in sploh noče storiti in bo, ker ni prišlo do sporazuma s 15. aprilom, odpovedal vsemu delavstvu službo. Nato so ga zaupniki prosili, da jim da daljši rok, da se zamore delavstvo izjaviti. Na tozadevnem zborovanju dne 17. aprila je delavstvo soglasno odklonilo vsako ponovno znižanje mezd, in temu sklepu je sledil sedaj zgoraj navedeni odpovedni razglas.

Tako, sedaj pa naj naša javnost presoja, kdo danes v teh težkih časih hujska in draži že itak do skrajnosti zbegano in sestradano delavstvo. Če si torej delavstvo ponižno dovoli svojemu gospodu povedati, da s takimi plačami ne more živeti, pa se mu enostavno služba odpove. Ali ni to najgrši socialno-kulturni škandal današnje dobe in višek obvestnosti zastopnika podjetja. Oni delavoljni, kateri te pogoje sprejmejo, se naj pred potekom odpovednega roka javijo pri ravnateljstvu. Kaj naj to pomeni? Nazadnje bo kdo iskal »delavoljne«, ki jim ne bo treba nič plačati in bodo od zraka živeli?

Kako si upa ravnatelj odkloniti posredovanje pristojne rudarske oblasti, ko je ogrožena eksistenca več sto in sto ljudi? Tu je treba najti pota in sredstva, da se ravnatelj takšnega rudnika dopove in dokaže, da država ne more v teh časih trpeti razglasov, kakor je omenjeni, ker je njena eksistenca ozko vezana z usodo delovnih ljudskih mas.

Ilirski rudarski družbi kot lastnici tega rudnika pa povemo, da prejšnja nemška uprava rudnika ni nikdar tako postopala, kakor sedanjna, ki sestoji iz pristnih domačih rodoljubov.

Leše.

Na posredovanje Zveze rudarjev Jugoslavije in II. skupine rudarske zadruge se je v četrtki, dne 12. t. m. pod vodstvom rudarske oblasti ter zastopnika Delavske zbornice vršila razprava v zadevi znižanja plač in s tem v zvezi odpoved vsemu delavstvu.

Podjetju se je z ozirom na popolno izčrpanost rudnika posrečilo doseči namenovano znižanje plač, a umakniti je moralo odpoved vsem onim, ki bi se eventualno ne bili podpisali. Napravil se je tozadevni zapisnik, ki točno urejuje bodoče mezdne pogoje.

Leški rudarji so s to rešitvijo za eno izkušnjo bogatejši. Ostali rudarji se pa učite iz tega!

drušod zaslužil, ali pa namenoma opustil zaslužek.

Če je torej imel delavec pogojeno odpovedno dobo treh mesecev, pa ga je delodajalec odpustil brez odpovedi, mu mora takoj pri odpustu izplačati vso plačo za tri mesece, če pa je imel manjšo odpovedno dobo, pa za tisto dobo, najmanj pa seveda za zakonito 14-dnevno odpovedno dobo. Ako pa je imel delavec pogojeno nad tri-mesečno odpovedno dobo, si mora pri nezakonitem odpustu za čas preko treh mesecev odšteti to, kar si je prihranil, če ni opravljal službe, ali če je po treh mesecih z drugim delom kaj zaslužil oziroma bi lahko zaslužil, pa namenoma zaslužiti ni hotel. Te činjenice mora v slučaju tožbe seveda dokazati delodajalec.

Točen nastop službe.

Če se je službojemalec dogovoril s službodajalcem, da bo stopil v službo točno določenega dne, lahko službodajalec odstopi od pogodbe, če službojemalec ne nastopi službe točno določenega dne. Če pa ni bilo posebej pogojeno, da mora službojemalec nastopiti službo točno določenega dne, ampak je bil n. pr. samo določen dan nastopa, lahko tudi službodajalec od pogodbe odstopi, če službojemalec določenega dne ni prišel in ne dokaže, da je bil zadržan po neodvratnem zadržku, da mu je n. pr. obbolela žena, otrok, ali da je sam obolel, ali da je bil klican od oblasti in podobno.

Če pride službodajalec pred vstopom službojemalca v konkurz (stečaj), lahko stečajni upravitelj, kakor tudi službojemalec odstopi od službene pogodbe.

Odškodnina službojemalca.

Če je službodajalec odstopil od pogodbe brez tehtnega vzroka, ali če je bil službojemalec po krivdi službodajalca upravičen odstopiti od pogodbe, mora službodajalec izplačati delavcu plačo do poteka zakonite odpovedne dobe, ako bi bil službodajalec na dan vstopa isto redno odpovedal. Kakor v smislu gorenjih določil, mora tudi v tem slučaju službodajalec plačati delavca takoj tudi za daljšo dobo, če je bila pogojena odpoved preko zakonitega 14-dnevnega roka, a ne preko treh mesecev. Če je torej odpoved določena za tri mesece, mora službodajalec tudi za ta čas mezdo takoj v celoti izplačati, za morebitno daljšo dogovorjeno službeno razmerje pa šle del te plače v znesku za tri mesece. Če pa je imel delavec vsled tega odstopa od službe po krivdi delodajalca še večjo škodo, mora plačati delodajalec tudi tisto večjo, seveda dokazano odškodnino n. pr. selitvene stroške in podobno. Ravnatoka pa mora službojemalec povrniti službodajalcu škodo, ki mu jo je zakrivil s tem, da je brez tehtnega vzroka odstopil od pogodbe, t. j. da ni nastopil službe, ali pa je dal po svoji krivdi službodajalcu upravičeno povod, da je odstopil od pogodbe pred nastopom službe.

Vso gorinavedeno odškodnino pa lahko zahteva službojemalec tudi tedaj, če je konkurzni upravitelj odstopil od pogodbe, ko je službeno razmerje že trajalo.

Ako pa sta obe stranki krivdi, da se je službeno razmerje predčasno razvezalo, določi raziščišče odbor, oziroma dokler ta ne posluje, pri nas sodišče po svobodni oceni, komu in v kakšni višini pripada odškodnina.

Hrastnik.

Obrat Ojstro.

V tukajšnji obrat je pred meseci prišel iz Kočevja inž. Keck. Ta gospod pa ima precej čudne pojme v pogledu nastopa s podrejenimi. To se je zlasti pokazalo ob priliki zadnjih redukcij delavstva. Čeprav je redukcija težko prizadela vsakočar, so vendar vsa ostala ravnanja s svojimi uradniki v Zagorju in Hrastniku, kakor zadnjič tudi drugod, šla kolikor toliko predlogom delavskih zaupnikov na roko. Gospod inž. pa se je obnašal kakor **vsemogočni** in ni vedel ničesar drugega povedati, kakor »ta je tak in ta je tak« in končno je bil vsak lenuh.

Vsak predlog zaupnikov je bil kratkoma zavržen. Sploh, kakor izgleda, se mu prav malo zdi potrebno upoštevanje zaupnikov II. skupine. Gospod inženjer naj ve, da Hrastnik ni Kočevje in da ima tukajšnje delavstvo že toliko zavednosti in moči v sebi, da bo znalo poskrbeti, da ne bo g. inž. Kecku zrasel greben v stratosfero.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Moste pri Ljubljani.

Kemična tovarna v Mostah je po 3 in pol mesecih pričela zopet obratovati. Podjetje je ob tej priliki znižalo plače za 20 odstotkov, misleč, delavstvo je sedaj temeljito prestraženo in ne bo nikakega odpora. Vendar se je uračunalo. Delavstvo je hotelo spontano ustaviti delo, na sestankih pa se je sklenilo, da se počaka rezultata pogajanj, ki jih bo sklicala Delavska zbornica. Delavstvo je nad nesramnim početjem podjetja ogorčeno in je na sestankih sklenilo resolucijo, ki jo priobčujemo v celoti:

Delavstvo kemične tovarne »G. Giuliani« d. z. o. z. v Mostah je na svojem sestanku dne 17. maja 1932, sklicanem po podružnici Splošne delavske zveze Jugoslavije, razpravljalo o svojem položaju in sprejelo soglasno naslednjo

resolucijo:

1. Vsled 3 in pol mesečne brezposelnosti, odkar podjetje ni obratovalo, je prišlo delavstvo v največjo revščino in pomanjkanje. Malenkostne brezposelne podpore niso mogle niti zdaleka nadomestiti izgubljenega zaslužka, vsled česar se je delavstvo zadolžilo na vseh koncih in krajih.

2. Delavstvo se zahvaljuje vsem, ki so jim v času brezposelnosti kakorkoli pomagali, zlasti pa se zahvaljuje Splošni delavski zvezi, Borzi dela in Delavski zbornici. Žal nam pa je, da moramo pri tej priliki konstatirati, da podjetje ni za omiljenje bede pokazalo tistega razumevanja, kakor smo pričakovali in kakor bi bilo v prvi vrsti dolžno. Delavstvo je iz svojega podpornega fonda razdelilo brezposelnim okrog Din 28.000.—, podjetje pa ni držalo svoje besede, da bo tudi ono iz svojega dela podpornega fonda delilo podpore. Druga podjetja, ki so bila v zadnji dobi prisiljena ustaviti obratovanje, so poleg brezplačnih stanovanj, kuriva, razsvetljava itd. podelila svojim brezposelnim delavcem še visoke stotine dinarjev brezposelnih podpor v živežu ali gotovini; kemična tovarna v Mostah, ki ne daje ne stanovanj, ne kuriva ali česa drugega, pa je dala svojemu delavstvu vsega skupaj par tisoč dinarjev na brezposelnih podporah.

3. Zgražanja vredno in nemoralno pa je, da si to podjetje poleg tega upa še sedaj, ko je delavstvo 3 in pol mesece stradalo, znižati plače za 20 odstotkov.

Delavstvo proti temu najodločnejše protestira in poziva Delavsko zbornico in bansko upravo (Inspekcijo dela), da pomagata uveljaviti delavstvu sledeče zahteve:

1. Plače in delovni pogoji v tem podjetju se morajo izboljšati ali pa vsaj ostati tak, kakor so bili pred ustavitvijo tovarne (31. dec. 1931).

2. Sklene naj se kolektivna pogodba, s katero naj se uredi vse delovno in plačilno razmerje za vse v tovarni zaposlene delavstvo.

3. Obnovi naj se delavski podporni fond in naj tovarna izroči v ta fond ves znesek, ki ga je podjetje v ta namen že zbralo in ga ni sedaj v času brezposelnosti razdelilo. V bodoče naj bo ta fond enoten in naj podjetje prispeva enak del kakor delavstvo.

4. Podjetje naj za svoje delavstvo zida stanovanjske hiše, kakor je to storila večina kemičnih tovarn in druge industrije v Dravski banovini.

Vemo, da se bo podjetje izgovarjalo, da tega ne zmore in da so njih plače bile višje kakor drugod, zato pa že na to kar v naprej odgovarjamo, da plače v kemični tovarni v Mostah niso bile višje, zlasti še, če se upoštevajo, da marsikatero podjetje daje svojem delavstvu brezplačna stanovanja, kurivo, razsvetljava itd., ali pa vsaj po zelo nizkih cenah. Delavstvo kemične tovarne v Mostah pa nima ne tovarniških stanovanj, niti kuriva ali kakih drugih deputatov in mora vse drago plačati.

Gornjo resolucijo pošiljamo podjetju, Delavski zbornici in banski upravi v Ljubljani.

V Mostah, dne 17. maja 1932.

Splošna delavska zveza Jugoslavije, podružnica Moste pri Ljubljani.

Kolektivna pogodba sklenjena za vse steklarne.

V torek, dne 10. maja, se je vršila v Hrastniku glavna razprava za sklenitev kolektivne pogodbe in tarife. Razpravi so prisostvovali in sodelovali delavski zaupniki iz tovarn v Hrastniku, Rogaški Slatini in Paračinu. Splošno delavsko zvezo sta zastopala ss. Haramina in Jakomin, Delavsko zbornico pa s. Kopač. Podjetje je zastopal inž. Rihard Abel.

Kakor znano, je z nastopom brezposelnosti, oziroma ustavitve obratov, odpovedalo podjetje tudi kolektivno pogodbo in napovedalo 34 odst. znižanje plač. Delavstvo je potom svoje organizacije v zaščito svojih plač podvzelo vse, kar je bilo v njegovi moči. Vršila se je enketa v Beogradu, interveniralo se je na vseh merodajnih mestih, vršilo se je z lastniki podjetij več razprav in posredovanj, ki so pripeljale do tega, da se je na glavni razpravi sklenilo, oziroma obnovila kolektivna pogodba, ki je bila v veljavi pred ustavitvijo obratov. Kolektivna pogodba ostane neizpremenjena. Pri tarifi pa je uspelo, zahtevo podjetja znižati od 34 odst. na okrog 13 odst. Napravljen je bil na tej razpravi naslednji

zapisnik

sestavljen povodom tarifnega pogajanja v steklarni Hrastnik, ki naj velja za vse steklarne tvrdke Zedinenih tovarn stekla d. d., Sv. Križ, Paračin in Hrastnik.

Kolektivna pogodba, sklenjena v letu 1929 25. oktobra ter odpovedana 10. decembra leta 1931, ostane zopet v veljavi in se isti doda tarifna pogodba, in sicer:

I. Din 90.— brušeno steklo (čaše s stopom, potem vrče in drugo).

II. Din 88.— stiskalnica.

III. Din 85.— votlo steklo (Kapenartikel).

IV. Din 80.— steklenice, flaškonj, Kiko, Wolff (stroj).

Teško delo:

5 do 8 litrov Din 100.—

10 do 15 litrov Din 108.—

20 do 25 litrov Din 115.—

30 do 40 litrov Din 125.—

50 do 60 litrov Din 150.—

Wolff: steklo za ukuhanje kumar in raznega sočivja:

1 in pol do 2 lit. Din 95.—

3 litre Din 100.—

4 litre Din 110.—

5 do 6 litrov Din 130.—

V Hrastniku, dne 10. maja 1932.

Prečitano in podpisano od navzočih. Stopi v veljavo dne 9. maja in ima zakonito veljavo.

Za opči radnički savez:

V. Haramina, I. r., L. Jakomin, I. r., Delavski zaupniki: Jos. Jager, Franc Jugovar, Fr. Kosmus, Ivan Siter, I. r.

Za delavsko zbornico: Jože Kopač, I. r. Za podjetje: Inž. Rihard Abel, I. r.

S tem je končno zadeva v steklarnah urejena vsaj začasno. Obratuje se v Hrastniku le deloma in v izmenah ter pride vsak delavec na mesec na 12 šihov. V Sv. Križu se sedaj obratuje normalno, dočim pa steklarna v Paračinu v Srbiji še vedno stoji in je vse ondotno delavstvo brezposelno.

ŽIVILCI.

Živilskim delavcem Jugoslavije.

Znano vam je, da se naše strokovne organizacije bore že desetletja za nočni počitek ali vsaj za omejitve istega. Znano vam je tudi, da razen nedeljskega počitka še nisimo dosegli ničesar. Gotovo pa je večini neznan, da je krivda na neuspehu tega samo pri tistih, ki jim je to samo nekakšna igračka, ker se ne zavedajo, kdaj se lahko dela, kako se lahko dela, kar pa je najbolj pogojevano. Mnogo pekovski pomočnikov ne ve, da je edina pot za izboljšanje našega položaja samo v strokovni organizaciji. Ona je merilo za vse naše delovne pogoje in po njeni moči in številu se ravna vedno tudi delo. Močna strokovna organizacija je najboljša in edina opora za pridobitev nočne počitka in vsak, ki ni organiziran, je kriv, da so razmere v naši stroki nad vse sramotne. Neorganizirani so obenem tudi

nepoučeni o stremljenih strokovne organizacije ter so kot taki — hote ali ne hote — v breme in oviro organizaciji na njenem potu za dobrobit vseh pekovskih pomočnikov.

Dolžnost vsakega pekovskega pomočnika bi morala že zdavnaj biti, da si s pristopom in s sodelovanjem v strokovni organizaciji pomaga priboriti in pridobiti boljši položaj. Skrajni čas je, da se končno odprejo oči onim, ki še vedno ne razumejo ciljev in smisla organizacije, ki še vedno stoje ob strani in čakajo, da se bo zgodil čudež, ali pa, da bo peščica zavednih soderugov priborila nezavednim indiferentom in tistim, ki so celo preleni, da bi mislili s svojo glavo, skrajšanje delovnega časa, boljše plače itd.

Naši mojstri so v tem pogledu bolj solidarni in grečo vsi za enega v boj.

A pri nas, sodrugij?

Ti praviš, da nimaš denarja za organizacijo? Ali se zavedaš, da če tvoj mojster ve, da nisi organiziran, da tudi nisi pripravljen boriti se za boljše položaje? Reducira ti kratkoma tvojo malenkostno tedenško plačo in dela s teboj, kar se mu zljubi. Tedaj pa lahko pogrešaš tudi sto dinarjev ali celo več. Poprej pa nisi imel par dinarjev, da bi plačeval organizacijo in se boril skupno z nami za izboljšanje našega položaja.

Ako ti praviš, da je organizacija za nič, potem vеди, da si ti sam za nič, ker organizacija si ti sam.

Če boš ti storil svojo dolžnost, bo organizacija tudi storila svojo.

Ali veš, da daješ mojstru, ako nisi organiziran, potuho in on dela s teboj, kar hoče?

Ti pa klečeplaziš in javkaš, da ti gre slabo. To pa radi tega, ker se ne zavedaš, da si je le potom strokovnih organizacij mogoče izboljšati in si priboriti boljših življenjskih pogojev. Če nisi organiziran, si sam; če si pa v organizaciji, vas je več in več lažje nekaj napraviti, kakor pa en sam. Pa se izgovarjaš: kadar bodo drugi pristopili, boš ti tudi in praviš, kadar boš videl, da bo organizacija kaj dosegla, da boš tudi ti imel dobiček, tedaj da boš pristopil.

Sodrugij, če bi posamezni funkcionar organizacije mogel takšne čudeže delati, bodite prepričani, da bi jih že zdavnaj naredil, da bi se nam ne godila tako velika krivica, kakor se nam godi.

Pristopite v organizacijo in vztrajajte v njej, ne pa, da boste plačevali mesec ali dva, potem pa zahtevali, da bi morala organizacija storiti vse, kar si želite!

Torej vztrajajte v njej in pomagajte, pa boste videli!

Če boste zvesto sodelovali, vam bo organizacija pomagala. Vsak zaveden pekovski pomočnik se organizira, ker ve, kam spada in čaka, da se bojo še oni spametovali, kateri še ne vedo, kam spadajo.

Odvržite nasprotne časopise in čitajte delavske liste, da b v zrasla iz vas delavska zavest in prepričanje.

Sodrugij!

Pričnimo sedaj s skupnim delom, odstranimo vse ovire, katere bi nam zadrževale naše delo v svobodnih strokovnih organizacijah in videli boste, da bomo imeli uspehe!

Peki — Maribor.

Borba za nedeljski počitek traja že od preobrata, toda ne toliko po krivdi pekovskih pomočnikov, ampak po krivdi pekovskih mojstrov in merodajnih oblastih, katere kratkoma ignorirajo vse pritožbe od strani strokovnih organiziranih živlcev.

Mariborski člani se zavedamo težkoč, s katerimi se imamo boriti za naše socialne pravice; saj smo to čutili že v nešteto slučajih. — Ganile so se oblasti, seveda pod pritiskom strokovnih organizacij ter napravile v pekovski stroki red. Leta so mimila in po sedanjih situaciji seveda, bo treba stopiti ponovno na plan, ako hočemo ohraniti težko priborjeni nedeljski počitek. Zopet imamo nekaj slučajev, kjer kršijo nekateri mojstri zakon o nedeljskem počitku. Že zopet se nemoteno uvaža ob nedeljah v mesto sveže pecivo, ter s tem grozi nevarnost vsled konkurence, da se kršitvi nedeljskega počitka pridružio še ostali mojstri.

Našega potrpljenja je konec. Zahtevamo odločno in zadnjič: Napravite red v pekarnah! Mi zahtevamo, da se zakon o nedeljskem počitku upošteva od vsakočar in kjerkoli; v nasprotnem slučaju ne prevzamemo nobene odgovornosti za posledice, ki bi eventualno nastale. Časa potrpljenja pekovskih pomočnikov je polna, zato zahtevamo dejanj, ne obljub! Ponavljamo še enkrat: Zahtevamo popolni nedeljski počitek, ki naj traja od sobote popoldne do ponedeljka zjutraj, ker le tedaj bo zasiguran red in mir v pekovski stroki.

Posledice kršenja nedeljskega počitka.

Med kršitelji nedeljskega počitka se nahaja tudi pekovski mojster, kateri kljub večnim opominom od strani pomočnikov nemoteno nadalje izdeluje ob nedeljah sveže pecivo ter ga raznaša po mestu.

Ogorčenje med pekovskimi pomočniki in mojstri je vsled tega veliko, tako da je že prišlo pri zadružnih sestankih do mučnih prizorov. Vse to seveda kršitelja zakona ne moti ter dela po svoji trmoglavosti naprej.

Zgodilo pa se je lepega dne, ravno na dan, ko pekarne praznujejo svoj počitek, nekaj nenavadnega. Zvedelo se je, da so neodgovorni elementi razbili omenjenemu mojstru več šip v pekarni, tako da je zadeva bila prijaviteljna orožnikom, kateri pridno iščejo neznane storilce. Mi obojamo vsako nasilno dejanje, toda primer jasno kaže, da je skrajni čas, da se oblasti zagnejo in napravijo red.

STROJNIKI IN KURJAČI.

Dne 12. junija 1932 se vrši II. kongres Zveze strojnikov Jugoslavije v mali dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Radi tega se obveščajo vsi strojniki, včlanjeni v omenjeni Zvezi, da se kongresa po možnosti udeležijo v čim večjem številu. Na dnevnem redu bodo zelo važne razprave, o katerih bo kongres sklepal. Zato je dolžnost vsakega, da se kongresa udeleži. Dne 11. junija se pa vrši seja širšega upravnega odbora. K tej seji se pozivajo zlasti člani širšega upravnega odbora. Dobrodošli so tudi drugi člani.

Dragi sodrugij! Dolžnost nas vseh je, da pokažemo našo organizatorsko zavednost ter storimo vse, da z vsemi močmi pozivimo našo organizacijsko zavest. Vsem članom bomo razposlali celoten spored na posebnih vabilih ter apeliramo na vse, da stopijo eden do drugega ter gledajo, da bo udeležba čim večja. Za eventualne informacije se pa obrnite direktno na naslov: Zveza strojnikov Jugoslavije, sekcija Ljubljana, poštni predal 290. Ker je istočasno tudi Velesojem, je vožnja na vseh progah polovična. Ako želite, da vam mi preskrbimo hrano, nam sporočite to vsaj do 7. junija. To velja za večje skupine iz posameznih krajev.

Torej vsi na kongres — vsi v organizacijo!

STAVBINCI.

Izvršni odbor Saveza gradjevinskih radnika v Beogradu je sklenil sklicati po celi državi dne 29. t. m. velike protestne shode v krajih, kjer so podružnice stavbinskih delavcev.

Na teh zborovanjih se bo zahteval osemurni delovni čas, ukinitve vsakega čezurnega dela in dela ob nedeljah ter odprava »akordnega sistema«. Zahtevala se bo najmanjša meza, in sicer za kvalificirane po 70 Din, a za nekvalificirane po 45 Din dnevno. Nastopilo se bo proti kartelu stavbnega materiala, ker je to eden vzrokov današnje brezposelnosti.

Tudi podružnica Ljubljana sklicuje tak sestanek dne 29. maja 1932 ob 10. uri dopoldne v konferenčni dvorani Delavske zbornice.

Keramiki (pečari), člani Saveza stavbinskih delavcev v Zagrebu, so na cesti. Delodajalci so jih izprli, ker niso dovolili, da se jim znižajo plače. Solidarno so nastopili za svoj kruh. Delodajalci so prijeli za nelepo sredstvo, za izprtje, a keramičari vztrajajo. Ne puste, da se jim znižajo plače. Tak zaveden, solidaren nastop naj bo za vzhled in vzpodbudo delavstvu, ki se mu vedno in povsod znižuje meza. Centrala stavbinskih delavcev je pozvala vse podružnice, da prispevajo za pomoč sodrugom in sotrpinom, ki so radi svoje zavednosti na cesti.

Kultura.

Dr. Živko Topalović: Turska. V založbi Geza Kohn v Beogradu je izšla te dni knjiga, ki jo je napisal sodr. dr. Živko Topalović. Razpravlja o Turčiji, njeni zgodovini in razvoju do današnjosti. Knjiga je dragoceno prispevek k študiju turških razmer. Mnogo slik in zemljevid Turčije dela besedilo še bolj razumljivo. Cena Din 20.—. Naroča se v Knjižarni Geza Kohn, Beograd, ali pri dr. Živko Topaloviću, Bekeljska 3. Beograd.

»Ujedinjeni Sindikati«, majska številka (št. 5), so izšli z lepo vsebino. B. Krekić razpravlja: Dva pitanja fundamentalnog značaja. Slede še drugi članki, nato strokovni pokret in pregledi.

»Svoboda«, majska številka, je prav zanimiva. Posebno dober je članek: Krščanska stanovska družba in je potrebno, da ta članek vsak delavec prečita. Društveni pregled je pester in zelo zanimiv; najbolj pa je učinkovit pregled današnjega življenja, ki je napisan pod rubriko »Razno«. Delavci, bodite vsi naročniki »Svobode«! Naročnina znaša Din 3.— mesečno, če pa postanete člani »Svobode«, dobite list brezplačno.

»Literatura«, aprilska številka, je prav kar izšla. Galogaža ima v njej izborno razpravo: Šta se ne može primiti kao socialna književnost? Poleg tega je še več dobrih razprav in literarnih ertic. List urejuje Galogaža. Letna naročnina znaša Din 80.—. Naroča se: Uprava »Literature«, Zagreb, Gundulićeva 47.

Cenjeno občinstvo!

Najceneje dobite **pločevinaste predmete** kakor zajemalke, korce, svečnike itd. pri **KARLU HRIBERNIKU**, Ljubljana VII, Zibertova ulica šte. 27. Se priporočam!